Беларусь: наступальны марш ва ўчарашні дзень. Агляд замежнай прэсы (стар. 3)
«Сенсацыя» ў філатэліі (стар. 4) Арсенал часоў «бакінскай авантуры» (стар. 4)

СВАБОДА

Год заснавання 1902
Выходзіць з 1990
Галоўны рэдактар Ігар Гермянчук
Заснавальнік і выдавец Павел Жук
Наклад 46.230
Адрас рэдакцыі:
220088, Мінск, вул.Іванаўская, 56
Тэл./факс 2 362 441

10 снежня 1996 г. № 94 Кошт свабодны

Беларусь выстаўляюць за дзверы Еўропы

Роспуск Лукашэнкам беларускага парламента прывёў да таго, што Беларусь пачынаюць выстаўляць за дзверы еўрапейскіх арганізацый.

У прыватнасці, Савет Еўропы разглядае пытанне аб пазбаўленні Беларусі статусу спецыяльна запрошанай. *«Да гэтага схіляюцца асноўныя фракцыі Парламенцкай Асамблеі Савета Еўропы»,* — заявіла Лені Фішэр, кіраўнік гэтай структуры. Як паведамляе нямецкае інфармацыйнае агенцтва *DPA*, можна чакаць, што ўжо ў пачатку новага года бюро Парламенцкай Асамблеі прыме рашэнне аб выключэнні «спецыяльна запрошанай» Беларусі з Савета Еўропы. Як падкрэсліла Лені Фішэр, прызначаны Лукашэнкам парламент не з'яўляецца дэмакратычна створаным заканадаўчым органам, а, значыць, не можа лічыцца легітымным.

Алесь ДАШЧЫНСКІ

Газ: на галодным пайку

У Мінск паступіла непрыемная вестка з расійскага «Газпрома»

Кіраўніцтва канцэрна паведаміла беларускаму ўраду, што з сённяшняга дня (10 снежня) пастаўкі газу ў Беларусь будуць скарочаны ў два разы. Прычына — хранічная запазычанасць беларускіх спажыўцоў: у апошнія месяцы пастаўкі газу аплочваліся прыблізна на 50%. У бліжэйшыя дні стане вядома, як доўга «Газпром» плануе трымаць Беларусь на галодным пайку.

М.Г.

Кворуму пакуль няма

У нядзелю, 8 снежня, адбыўся другі тур давыбараў у Мінскі гарсавет.

Галасаванне праходзіла ў 50-ці акругах, але патрэбную колькасць галасоў набралі толькі 7 кандыдатаў. Сярод іх прадстаўнікі ПКБ, ПНЗ і АГП. Усяго, пачынаючы з мінулага году, у Мінскі гарсавет абрана толькі 36 дэпутатаў, якіх недастаткова, каб пачаць працу гарсавета. Для кворуму патрэбна мінімум 42 дэпутаты (палова ад агульнай колькасці ў 84 дэпутацкія месцы).

А.Д.

ЦВК не хоча новых дэпутатаў

Цэнтрвыбаркам вырашыў, што не будзе праводзіць рэгістрацыю дэпутатаў Вярхоўнага Савета, абраных 24 лістапада 1996 года падчас давыбараў у беларускі парламент.

Нагадаем, што ў першым туры галасавання чатыры кандыдаты ў дэпутаты набралі колькасць галасоў выбаршчыкаў, неабходную для рэгістрацыі іх дэпутатамі Вярхоўнага Савета. Цэнтрвыбаркам матывуе сваё рашэнне аб адмове іх рэгістрацыі *«спыненнем паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трынаццатага склікання».* Пры гэтым робіцца спасылка на арт.143 «прэзідэнцкай канстытуцыі» — гэта значыць на артыкул, які не меў ніякай сілы на момант галасавання выбаршчыкаў.

БелаПАН

Рамашэўскі – у Польшчы

За апошнія месяцы ў польскае міністэрства замежных справаў звярнуліся 8 грамадзянаў Беларусі з просьбай аб палітычным прытулку.

Сярод іх — прэзідэнт Партыі аматараў піва Вадзім Чарнышоў, ягоны намеснік Андрэй Рамашэўскі, прадпрымальнік Зміцер Емяльянаў, журналіст з Брэста Іван Чурыловіч. Ці атрымае хто з іх прытулак — невядома. Працэдура разгляду прашэння можа працягвацца нават 18 месяцаў. Андрэй Рамашэўскі, напрыклад, зможа атрымаць які-небудзь адказ наконт сваёй просьбы толькі ў красавіку 1997 г. Як вядома, сп.Рамашэўскі быў асуджаны сёлета ў ліпені да двух гадоў (умоўна) за тое, што разарваў БССРаўскі сцяг.

Дарэчы, некаторым беларусам, якія звярнуліся ў польскае МЗС з просьбай аб палітычным прытулку, далікатна намякнулі, што яны не могуць на гэта нават разлічваць.

Марцін СМЯЛОЎСКІ

Мінск, 8 снежня. Арыштавана больш за 20 чалавек

Больш за 20 чалавек былі арыштаваныя пасля антыпрэзідэнцкай дэманстрацыі, якая праходзіла ў Мінску ў нядзелю, 8 снежня.

Падзеі пачаліся ў 12:00 на плошчы Незалежнасці, дзе сабралося некалькі тысяч чалавек на мітынг-сустрэчу з дэпутатамі Вярхоўнага Савета. Тут выступілі Ю.Хадыка, С.Шарэцкі, Г.Карпенка, С.Багданкевіч, С.Шушкевіч і іншыя. Міліцыя не чыніла перашкодаў, але ўсіх прамоўцаў і ўдзельнікаў акцыі здымалі на відэа спецаператары.

З плошчы Незалежнасці дэманстранты выйшлі на праспект Скарыны і рушылі па тратуару да адміністрацыі прэзідэнта. У гэты момант да калоны далучылася шмат моладзі, і агульная колькасць удзельнікаў стыхійнага шэсця дасягнула 4—5 тысяч. Каля адміністрацыі прэзідэнта дэманстрантаў сустрэў ланцуг міліцыі. Але ўдзельнікі акцыі доўга тут не затрымаліся — гучна нагадаўшы Лукашэнку пра «чамадан, вакзал, Расію», калона рушыла далей.

На здымку: каля расійскага пасольства на вул. Камуністычнай дэманстрантаў сустрэлі кардоны амонаўцаў.

Наступным пунктам было расійскае пасольства, вакол якога ўжо стаялі шчыльныя кардоны амонаўцаў. Абодва бакі паводзілі сябе мірна. Супрацьстаянне скончылася скандзіраваннем "Ганьба!", "Здрада!". Ад расійскага пасольства дэманстранты накіраваліся па вуліцы Камуністычнай да тэлерадыёцэнтра. Тут іх сустрэлі яшчэ больш моцныя кардоны. Але ніякіх інцыдэнтаў не здарылася.

Людзей пачалі хапаць ужо пасля 15 гадзінаў, калі пасля кароткага мітынгу яны разыходзіліся ад тэлецэнтра. Можна меркаваць, што кандыдатаў на затрыманне выбіралі загадзя і сачылі за імі. Затрымлівалі ў раёне плошчы Перамогі, плошчы Якуба Коласа, каля цырка і нават у метро. Паводле нашых звестак, было арыштавана больш за 20 чалавек. Сярод іх — лідэр Грамады Мікола Статкевіч, падпалкоўнік міліцыі ў адстаўцы Уладзімір Зорчанка, дырэктар Белліт-фонда Мікола Міхноўскі. Была затрыманая нават сястра міністра юстыцыі І.Табушава, якую, праўда, у той жа дзень выпусцілі, але назаўтра яна самастойна з'явілася ў суд. Астатніх утрымлівалі ўсю ноч у Цэнтральным РАУС і іншых раёных аддзелах міліцыі, а таксама ў камерах сумнавядомага спецразмеркавальніка ў раёне вуліцы Прылуцкай. Учора, 9 снежня, у другой палове дня некаторых затрыманых даставілі ў суд Цэнтральнага раёна г.Мінска, дзе трое суддзяў пачалі разглядаць справы.

Мікола ГРЫНЯВІЦКІ

На здымку: спецаператар МУС здымае дэманстрантаў.

Ці паляцяць у Перу беларускія знішчальнікі?

Па звестках з дасведчаных крыніц, кіраўніцтва Беларусі заключыла з урадам Перу кантракт аб пастаўцы ў гэтую паўднёваамерыканскую краіну ўзбраення і запчастак для баявых самалётаў.

Згодна з папярэдняй інфармацыяй, ішла гаворка і аб продажы знішчальнікаў СУ-25, аднак гэтыя звесткі абверг прэм'ер-міністр Перу Альберта Пандольфі. Як паведаміла агенцтва *Reuter*, ён прызнаў толькі факт набыцця эскадрыллы МИГаў, пры гэтым не назваўшы краіну, адкуль будуць пастаўленыя самалёты. На ранейшай інфармацыі канфідэнцыяльных перуанскіх крыніц, на якія спасылаецца *Reuter*, Перу дамовілася аб набыцці васемнаццаці знішчальнікаў МИГ-25, чатырнаццаці СУ-25 і вялікай колькасці бомб, ракет ды баявога прыстасавання для вайсковых самалётаў у краінах СНД, у тым ліку і ў Беларусі.

Афіцыйныя ўлады ў Беларусі пакуль ніяк не адрэагавалі на інфармацыю агенцтва *Reuter*. Як стала вядома, не мае дачынення да кантракта з Перу і дзяржаўная арганізацыя «Белтэхэкспарт», праз якую раней ішла на продаж за мяжу большая частка зброі. Дык ці ёсць увогуле беларускі след у гэтай гісторыі?

Як сцвярджаюць дасведчаныя крыніцы, кантракт сапраўды заключаны, аднак не ў тых памерах, на якія разлічваў беларускі бок. У закрытым «конкурсе» на продаж баявых самалётаў у Перу удзельнічалі, акрамя Беларусі, таксама Расія і Украіна, прычым і тут «старэйшы брат» абставіў сваіх братоў: перуанцы вырашылі набыць расійскія МИГі замест СУ, якія прапанавала Беларусь. І ўсё ж, каб зусім не расчараваць вернага саюзніка, Расія аддала беларускаму боку частку кантракту на пастаўку некаторых відаў авіяцыйнай зброі і запчастак для самалётаў. Па папярэдніх звестках, сума кантракту — ад 50 да 100 млн. долараў. Прычым пытанне аб далейшым супрацоўніцтве Беларусі з Перу не закрытае. Працягваецца падрыхтоўка перуанскіх лётчыкаў і тэхнікаў на базе авіярамонтнага прадпрыемства ў Баранавічах, дзе штогод стажыруюцца групы па 20—30 лацінаамерыканцаў.

Трэба, між тым, заўважыць, што ваеннае супрацоўніцтва з Перу неадназначна ўспрымаецца ў свеце. Ёсць падставы абвінавачваць удзельнікаў такога супрацоўніцтва ў свое асаблівай падтрымцы ўзброенага канфлікту: паміж Перу і суседнім Эквадорам з мінулага года фактычна вядзецца вайна за кавалак памежнай тэрыторыі, і гэта стварае напружанасць у цэнтры Паўднёвай Амерыкі. Паводле міжнародных стандартаў, пастаўка зброі ў "гарачую кропку" заўсёды разглядаецца як спроба нажыцца на чужой бядзе, а гэта не надае аўтарытэту краінам, якія праводзяць такую палітыку. Аднак кіраўніцтва Беларусі, як бачым, падобных прынцыпаў не прытрымліваецца. Як сцвярджаюць крыніцы, ваенныя пастаўкі з Беларусі ў Перу будуць хутчэй за ўсё праводзіцца праз фірму «Белспецтэхніка», спецыяльна створаную для падобных мэтаў Саветам бяспекі пры адміністрацыі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Алесь ПАЎЛОВІЧ

Шэйман выслужыў лампасы

Герой «бітвы пад Лёзна» Віктар Шэйман цяпер можа насіць штаны з лампасамі.

Прэзідэнт Лукашэнка на мінулым тыдні прысвоіў свайму найбліжэйшаму 38-гадоваму паплечніку званне генерал-маёра. Нагадаем, што Шэйман прыйшоў да ўлады разам з Лукашэнкам у званні падпалкоўніка.

Б.П.

Ці будзе цяпер у суддзі Васілевіча «особое мнение»?

На сённяшні дзень ужо 7 суддзяў Канстытуцыйнага суда (з 11-ці) падалі ў адстаўку.

Пералічым паймена: В.Ціхіня, В.Фадзееў, М.Пастухоў, А.Вашкевіч, М.Серада, С.Цішкевіч, В.Падгруша.

Тым часам пасаду Валерыя Ціхіні заняў суддзя Рыгор Васілевіч *(на здымку)*, якога прэзідэнт Лукашэнка прызначыў выконваючым абавязкі старшыні Канстытуцыйнага суда.

М.Г.

«Свабоднае падзенне» жыцця працягваецца

Прадстаўніцтва ААН у Беларусі выпусціла нацыянальную справаздачу.

Вынікі ўражваюць. 80% жыхароў Беларусі атрымліваюць сёння даходы на ўзроўні і ніжэй за мінімальны спажывецкі бюджэт. Колькасць тых, хто апынуўся за рысай беднасці, складае 63% усяго насельніцтва краіны.

«Пакуль няма падставаў сцвярджаць, што ніжні пункт крызісу будзе пройдзены на працягу 1—2 гадоў», — лічаць эксперты ААН. Пры гэтым яны ўказваюць на *«непрадуманае, супярэчлівае ўмяшанне ў эканоміку»* з боку ўладаў. Паводле так званага індэкса эканамічнай свабоды (яго штогод разлічвае фонд *Heritage* у ЗША) Беларусь заняла 106 месца з 142 у спісе. Капітальныя ўкладанні за апошнія гады ў Беларусі скараціліся на 60%, а доля замежных інвестыцый у беларускую эканоміку складае менш за 1%. Эксперты тлумачаць адсутнасць інвестыцыяў *«высокім узроўнем рызыкі, звязанай з непрадказальнай палітыкай дзяржавы»*.

Стабілізацыю становішча ў Беларусі і эканамічны рост спрагназаваць сёння практычна немагчыма, — такое заключэнне экспертаў ААН.

Наталля ВАЛАКІДА

Прадпрымальнікі мітынгуюць

Але, відаць, марна

На мінулым тыдні ў Гродне адбыўся мітынг прадпрымальнікаў на рэчавым рынку.

Яго ўдзельнікі выказалі абурэнне павышэннем з 1 снежня падаткавых ставак. Начальнік абласной падатковай інспекцыі Мікалай Фірулёў аднак лічыць, што гандляры сваімі мітынгамі нічога не дамогуцца. Па яго словах, у Гродне з прадпрымальнікаў і так спаганяецца значна менш грошай, чым у іншых абласцях Беларусі. Пратэстамі, маўляў, увогуле можна ўсё толькі пагоршыць, паколькі рыхтуецца прэзідэнцкі ўказ, паводле якога падатковыя стаўкі паўсюль будуць аднолькава высокія.

Увогуле ж гродзенскія прадпрымальнікі, як дзеля справядлівасці прызнаў сп.Фірулёў, паважаюць падатковае заканадаўства, хоць яно вельмі недасканалае. Сусветны досвед паказвае, што падаткі, большыя за 30%, — неэфектыўныя, бо ў гэтым выпадку ўсё імкнуцца занізіць лічбу прыбыткаў. Падаткі ў нас вельмі вялікія, — тлумачаць прадпрымальнікам, але ў дзяржавы няма пакуль іншага выйсця, бо грошы ў бюджэце будуць толькі тады, калі ўдасца пераадолець крызіс у эканоміцы. А на гэта ў вярхах, бадай, ніхто не спадзяецца. Вось чаму дзяржаве яшчэ доўга давядзецца шукаць, у каго б гэта пабольш адабраць грошай. І гэта — словы кіраўніка падатковай службы, які выдатна разумее, што ўтойванне прыбыткаў стане цяпер яшчэ больш масавым.

С.А.

Няма кім ганарыцца...

У Магілёве дэмантуюць так званую Дошку гонару — жалезабетонную сцяну даўжынёй каля 10 метраў.

Больш за 15 гадоў яна прастаяла каля плошчы Леніна ў самым цэнтры горада. У 1992 годзе з яе паздымалі ўсе фотаздымкі — некаторых людзей ужо не было на гэтым свеце. Але сама сцяна-дошка засталася. Некалькі год улады вырашалі, што з ёю рабіць, і ўрэшце загадалі разабраць. І не дзіва: увесь магілёўскі гонар з'ехаў у сталіцу.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН

АКЦЫЯ

Сёння, 10 снежня, а 12-й гадзіне ў Мінску каля будынка Нацбанка (на месцы масавых збіванняў студэнтаў 30 траўня) адбудзецца пікет.

Ініцыятарамі гэтай акцыі пратэсту сталі левыя маладзёжныя арганізацыі «Чырвоны жонд» і «Маладая грамада». Пікет вырашылі падтрымаць іншыя маладзёжныя арганізацыі, якія 6 снежня ўтварылі Камітэт лігі моладзі «Адзінства ў дзеянні».

10 снежня — сусветны Дзень правоў чалавека, а таму асноўную ўвагу ўдзельнікі пікету засяроджваць менавіта на гэтым факце. Дарэчы, у гэты ж дзень у Мінску пачынаюць працаваць рэстараны *McDonald's*, а таму сярод лозунгаў плануецца і такі: «Не гамбургерам адзіным жыве чалавек».

Я.Г.

10 снежня — Дзень правоў чалавека

На здымку: тут, каля будынку Нацбанка 30 траўня 1996 г. былі жорстка збітыя спецназам дзесяткі мірных дэманстрантаў. Больш за 100 чалавек былі арыштаваныя.

ПАРТЫІ

Грамада становіцца напаўлегальнай

«Народная Грамада пераходзіць на паўлегальнае становішча», — заявіў лідэр гэтай сацыял-дэмакратычнай партыі Мікола Статкевіч у мінулую суботу, 7 снежня, ў Магілёве.

Статкевіч сказаў, што ён у апошні раз дае інтэрв'ю журналістам і знаёміць іх з унутрыпартыйным жыццём. Партыя больш не будзе адкрытая для прэсы — і робіцца гэта ў імя захавання Грамады. Такая пазіцыя лідэра Грамады абумоўленая палітычнай сітуацыяй у краіне. На думку Міколы Статкевіча, сёння ў рэгіёнах пануе страх, на які абапіраецца рэжым прэзідэнта. І гэты страх перашкаджае дэмакратычным сілам супрацьстаяць уладзе па-за Мінскам.

Грамада выступае за ўтварэнне шырокага антыпрэзідэнцкага блоку, куды ўвайшлі б прадстаўнікі ўсіх апазіцыйных сілаў. Мікола Статкевіч лічыць, што блок аб'ядае нават БНФ і камуністаў. Сама Грамада будзе працягваць працу ў адстойванні правоў працоўных, наладжваць супрацоўніцтва з прафсаюзамі.

Але ў самой партыі не ўсё ў парадку. Супярэчнасці, звязаныя з аб'яднаннем БСДГ і ПНЗ, яскрава праявіліся ў Магілёве. Мясцовая філія БСДГ адмовілася аб'ядноўвацца. Значная частка сяброў БСДГ лічыць аб'яднанне здрадай. Яны катэгарычна адмаўляюцца становіцца ў адны шэрагі з паплечнікамі Секі, Жушмы, Хрола, якія цяпер ужо адкрыта перайшлі на бок прэзідэнта.

Іван ЗАСАДА

Куды ўпадзе «яблык» з расійскай яблыні?

Дэпутат Вярхоўнага Савета Вольга Абрамава мае намер абвясціць аб стварэнні ў Беларусі тутэйшага «Яблыка».

Па яе словах, новая для нашай краіны грамадска-палітычная плынь (ці пакуль ручаінка) не толькі пазычыць у Яўлінскага пазіцыі, мэты і назву, але і стане брацкай арганізацыяй, якая будзе карыстацца кансультатыўнай і маральнай дапамогай расіянаў.

Вольга Абрамава заяўляе, што ёй увесь час не хапала ў Беларусі лідэра, на якога можна было б раўняцца, а ў асобе Яўлінскага яна знайшла такога чалавека. З гэткім арыенцірам, упэўненая яна, пагодзяцца многія яе выбаршчыкі, якія нібыта яе абралі ў тым ліку дзякуючы «яблыкавым» лозунгам. *«Мой палітычны шлях — правая сацыял-дэмакратыя, якую ў былым Саюзе лепш за іншых увасабляе Рыгор Яўлінскі»*, — прызнаецца дэпутатка. Між іншым яна заўважае, што беларускія сацыял-дэмакраты занадта захапіліся нацыянальнай ідэяй, а яна спадзяецца аб'яднаць тых, хто аддае перавагу пытанням развіцця дэмакратыі, стварэння рынкавай эканомікі з моцнай сацыяльнай падтрымкай насельніцтва. Абвінавачванні ў прарасійскай арыентацыі праекта, за які яна ўзялася, не палохаюць Вольгу Абрамаву. Яна не пагаджаецца з такой пастаноўкай пытання і прыводзіць словы самога Яўлінскага, які выступае за захаванне незалежнай Беларусі, а ўзорам інтэграцыі дзвюх краін лічыць адносіны накшталт тых, якія складваюцца ў ЕС.

Што ж тычыцца сцвярджання, што, пацярпеўшы паразу, беларуская апазіцыя разбягаецца ва ўсе бакі і ў пошуках нішаў не адмаўляецца нават ад варыянту схавацца ў кішэнь замежнага паліто, то Вольга Абрамава паведамляе, што яе першыя кантакты (палітычныя) з «яблыкаўцамі» пачаліся яшчэ ў Смаленску, на паседжанні кіраўнікоў міжпарламенцкага саюзу двух краін. Карацей кажучы, яе раман з «Яблыкам» пачаўся даўно, і таму не дзіва, што з'явіліся вынікі.

Ці здымаюць сённяшнія добрыя адносіны ўсе пытанні на будучае? Відавочна, што не. Але, хутчэй за ўсё ў першую чаргу пад крытычны аналіз падпадзе не спроба знайсці «маральную падтрымку» за мяжой (хай сабе і ўсходняй), а эфектыўнасць механічнага перанясення на нашую глебу замежнай схемы. Можна згадаць, што ў свой час праз гэта ўжо прайшлі тутэйшыя ліберал-дэмакраты, якія таксама паставілі выключна на «маральны прыклад» свайго маскоўскага лідэра — Жырыноўскага. Але ў выніку атрымалася не палітычная арганізацыя, а карыкатура на яе.

Ці здолее беларускі «Яблык» пазбегнуць такой долі?

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

ЦЭНЫ

Што гарыць — падаражэла

Не паспелі людзі перажыць павелічэння цэнаў на гарэлку, як на наступны дзень беларускаму народу яшчэ раз далі зразумець, што рэферэндум прайшоў і прэзідэнт перамог: 4 снежня былі павялічаныя цэны на нафту і, натуральна, на бензін.

Цяпер літр бензіну А-76 каштуе 4.500—5.000 рублёў, А-92 — 5.300—5.500 рублёў, дызельнага паліва — 3.700—4.200 рублёў. Фактычна цана нафты павысілася больш чым на 18%, цэны розных відаў паліва — на 9—16% (чым вышэйшы клас паліва — тым большае павелічэнне).

Афіцыйная прычынай павышэння коштаў паліва стаў рост выдаткаў на здабычу беларускай нафты. Аднак нельга сказаць, каб якраз гэта было галоўнай праблемай. Як вядома, у апошні час паступленне нафтапрадуктаў у Беларусь значна зменшылася. Адна з прычын — цяжкая сітуацыя з канвертацыяй валюты. У адпаведнасці з прынятым яшчэ ўлетку ўказам прэзідэнта аб межах валютнага калідору, курс долара на Міжбанкаўскай валютнай біржы (дзе купляюць валюту на набыццё нафтапрадуктаў) да канца года не павінен перавысіць 15.500 рублёў, у той час як рынкавыя кацірoўкі ўжо даходзяць да 23.000 рублёў. Пакупка валюты для аплаты нафтапрадуктаў па такім нізкім курсе садзейнічала падтрыманню адносна нізкіх коштаў на нафту і паліва ў Беларусі.

Але паступова валюты на біржы пачало не хапаць на патрэбы нафтагандляроў — якому ж прадпрыемству хочацца за кошт сваёй выручкі некага субсідаваць!

Да таго ж ёсць звесткі, што частка нафты, якая аплочвалася валютай, купленай па заніжаным курсе, рээкспартавалася за межы Беларусі, што дазволіла некаторым гандлярам атрымліваць неблагія прыбыткі — фактычна за кошт беларускіх прадпрыемстваў, многія з якіх маюць цяжкасці з выплатай заробкаў. Дарэчы, нагадаем, што нафта — стратэгічны прадукт, таму такія аперацыі маглі рабіцца толькі з дазволу ўладаў (а хто і колькі атрымаў за такі «дазвол» — асобнае пытанне).

Сітуацыя стала настолькі складанай, што з візітам у Беларусь завітала высокае кіраўніцтва кампаніі «Славнефть». У час гэтага візіту якраз і абмяркоўваліся пытанні павелічэння цэнаў на нафту. Лукашэнка тады атрымаў магчымасць правесці рэферэндум, а пасля гэтага — адразу павысіў цэны.

Гэтае «бензінавае» павелічэнне цэнаў, як і ў выпадку з гарэлкай, хутчэй за ўсё не будзе апошнім. Валюту на аплату нафты ўсё ж давядзецца купляць па рынкавым курсе, што выразна «падкарэктуе» цэны на паліва ў бок павелічэння. З новага года варта чакаць павелічэння тарыфаў на ацяпленне і іншыя камунальныя паслугі, цесна звязаныя з цэнамі на нафту.

На жаль, усё атрымліваецца, як прадказвала СВАБОДА: прайшоў рэферэндум — палезлі ўверх цэны на гарэлку, паліва. Наступным, здаецца, будзе павышэнне цэн на малако і малочныя прадукты. Дарэчы, прэзідэнт пры гэтым парушае свой уласны ўказ, у якім абяцаў не павышаць цэны без сумежнага павелічэння заробкаў. Цэны ўжо растуць, а заробкі, як вядома, маркуецца павысіць толькі з 1 студзеня.

Алесь САДОЎСКІ

Агляд замежнай прэсы

Беларусь: наступальны марш ва ўчарашні дзень

«Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка, здаецца, адчувае сябе добра пасля свайго бяскроўнага дзяржаўнага перавароту — нягледзячы на пратэсты з Еўропы і Амерыкі і шматлікіх палітыкаў з яго былога акружэння», — адзначае **International Herald Tribune**. У артыкуле пад загалоўкам «У Мінску няма парадку» падкрэсліваецца: *«Нягледзячы на тое, што прэзідэнт Беларусі маскіруе свой захоп улады пад вопраткай дэмакратыі, незаконнасць, нелегітымнасць ягоных дзеянняў не выклікае сумненняў»*. На думку **International Herald Tribune** (артыкул змешчаны на рэдакцыйнай паласе і адлюстроўвае пазіцыю газеты), вынікі рэферэндуму — 84% удзелу, 71% падтрымкі — выглядаюць вельмі па-савецку і выклікаюць падазрэнне. Цяпер Лукашэнка мае неабмежаваныя паўнамоцтвы, падоўжаны тэрмін прэзідэнцтва і пажыццёвае членства ў парламенце — але гэта толькі ягоная прыватная інтэрпрэтацыя вынікаў рэферэндуму, падкрэслівае **IHT**.

Беларусь, адзначаецца ў артыкуле, выклікала занепакоенасць у свеце перш за ўсё таму, што на яе тэрыторыі знаходзіліся ядзерныя ракеты. Нядаўна кіраўніцтвы абедзвюх краін абвясцілі, што ўсе ракеты выведзеныя з тэрыторыі Беларусі ў Расію, і — *«калі гэта сапраўды так»*, робіць рэмарку газета, — напружанасць нібыта зменшылася. Аднак у кожным выпадку *«дыктатура ў самым сэрцы Усходняй Еўропы не можа не выклікаць трывогі»*, бо пагражае стабільнасці і прагрэсу *«ўсіх суседзяў Беларусі, якія, нягледзячы на вялікія цяжкасці, ужо зрабілі паварот ад камунізму да дэмакратыі»*.

У Мінску Лукашэнку супрацьстаіць апазіцыя, і мы жадаем ёй поспеху, піша **IHT**. *«Калі ж яны прайграюць і Лукашэнка ўсё ж умацуе сваю дыктатуру*, — прагназуе газета, — *народ Беларусі заплаціць за гэта вельмі высокую цану — у плане магчымых інвестыцый, гандлю, фінансавай дапамогі і асабліва з пункту погляду інтэграцыі ў сусветную супольнасць»*, — канстатуе **International Herald Tribune.**

«Новая канстытуцыя стварае вертыкальную палітычную сістэму савецкага тыпу, дзе ўсю палітыку дыктуе прэзідэнт», — характарызуе лукашэнкаўскую канстытуцыю лонданская **Financial Times.** *«Адзін з лідэраў апазіцыі Станіслаў Багданкевіч заявіў*, — цытуе газета, — *што цяпер застаецца толькі чакаць, пакуль беларускі народ прачнецца»*. Аднак гэта малаверагодна, лічыць брытанскі аглядальнік: *«Лукашэнка добра ведае свой электарат. Дынамічны прамоўца, ён мае натуральную здольнасць да савецкага стылю палітыкі»*. У заключэнне артыкула **Financial Times** прыводзіць словы аднаго заходняга дыпламата: *«Вялікая сіла Лукашэнкі — наіўная, дрэнна праінфармаваная публіка»*.

Вядомы нямецкі штотыднёвы часопіс **Der Spiegel** у артыкуле «Калі прыйдзе бацька...» (2.12.96) піша, што *«адзін чалавек ва Усходняй Еўропе павярнуў стрэлкі гадзінніка назад: Аляксандр Лукашэнка становіцца дыктатарам»*. Грамадзяне Беларусі і суседніх Польшчы, Літвы, Украіны і Расіі напрыканцы таталітарнага стагоддзя яшчэ раз перажываюць усталяванне дыктатуры ў сярэдзіне Еўропы, прычым на падставе народнага выбару, адзначае **Der Spiegel** і пералічвае крокі Лукашэнкі да дыктатуры: спасылаючыся на сумнеўнае волевыяўленне, Лукашэнка распускае парламент; цяпер ён можа прызначаць суддзяў Канстытуцыйнага суда, кіраўнікоў мясцовых і рэгіянальных адміністрацый, арганізуе выбары і кантралюе фінансы; ён распараджаецца 120-тысячнай арміяй супрацоўнікаў дзяржаўнай аховы і службы бяспекі, якая паглынае трэць нацыянальнага прыбытку.

«Прэзідэнту настолькі неабходны быў... канчатковы захоп улады, што ён не вагаўся ў выбары сродкаў для дасягнення пастаўленай мэты», — адзначае далей **Der Spiegel**. Лукашэнка праігнараваў усе заклікі Савета Еўропы прытрымлівацца права і закона. Тэлебачанне было і застаецца зарэзерваваным толькі для «бацькі» і тых, хто яму падлівае. *«Супрацьўленне постсавецкаму «бацькізму» прымусіла зблізіцца лібералаў, камуністаў і БНФ»*, — піша **Der Spiegel,** аднак *«масы не паспяшаліся на абарону парламенцкай дэмакратыі»*.

«Лукашэнка, магчыма, не задаволіцца сваім феадальным самаўладдзем над Беларуссю», — прагназуе нямецкі часопіс. Лукашэнка *«хоча ў Крэмль, а адтуль — пачне патрабаваць увесь свет»*. Лукашэнка адначасова вар'ят і геній. Ён ілжэ і ў гэтую ж хвіліну верыць у тое, што гаворыць. Паралель з Адольфам Гітлерам, якога Лукашэнка аднойчы пахваліў, прасочваецца ў дастатковай ступені, — дае выразную і рэзкую характарыстыку **Der Spiegel.**

Der Spiegel адзначае яшчэ адзін аспект: крытыку ў прэсе Лукашэнка расцэньвае як дзейнасць ізраільскіх закулісных сілаў. *«Хоць у Мінску жыве каля 30 тысяч габрэяў, ніводзін з іх не працуе ў прэзідэнцкай адміністрацыі. Лукашэнка — антысеміт»*, — цытуе **Der Spiegel** Дзмітрыя Булахава.

Буйная нямецкая газета **Die Zeit** у нумары за 6 снежня піша, што *«з першага дня свайго прэзідэнцтва Лукашэнка выбраў сабе ролю бацькі 10-мільённага народа»*. Спекулятыўныя гульні былога дырэктара саўгаса з выбаршчыкамі выявіліся ў час правядзення рэферэндуму-фарсу, лічыць **Die Zeit.**

«Большасць выбаршчыкаў, на жаль, прагне вяртання ў савецкі рай. І прэзідэнт са слязамі на вачах запэўнівае людзей, што ён ведае самы кароткі шлях і гатовы па ім весці. Лукашэнка змог пераканаць натхнёную, хаця і пагружаную ў духоўнае ўбоства большасць, што незалежны суд, адкрыты кантроль дзяржаўных фінансаў, свабодная прэса і парламенцкая апазіцыя з'яўляюцца толькі перашкодай для іхняга любімага фюрэра ў час наступальнага маршу ва ўчарашні дзень», — афарыстычна-здзекліва піша газета.

Рэакцыя Крамля на ўсталяванне дыктатуры ў брацкай рэспубліцы, на думку нямецкіх аналітыкаў, выглядае абсалютна незразумелай. *«У процівагу працэсу пашырэння NATO на ўсход, якое мае гіпатэтычную ці аддаленую пагрозу для Расіі, падзеі ў Беларусі могуць аказаць непасрэднае ўздзеянне на развіццё дэмакратыі ў Расіі»*, — піша **Die Zeit.** *«Паводле ўсіх прагнозаў, нерэфармаваная эканоміка Беларусі набліжаецца да катастрофы»*, — адзначае газета. Лукашэнка будзе імкнуцца да зліцця Беларусі з Расіяй: іншага шляху пазбегнуць адказнасці перад сваім народам у яго проста няма, — прагназуе **Die Zeit.**

Падрыхтавалі
Магдалена НЕПАКАЙ,
Алесь ДАШЧЫНСКІ

После каждой встречи президента Беларуси с кем-либо из западных журналистов в белорусских официальных СМИ появляются радостные сообщения по этому поводу. Однако позже выясняется, что журналист оказался «нячэсным» и опубликовал на Западе очередной «пасквиль». С одной из таких историй мы сегодня знакомим читателей СВАБОДЫ.

«Александр Лукашенко дал интервью французскому журналисту»

Под таким заголовком в «Советской Белоруссии» и других ежедневных газетах 13 ноября 1996 г. была опубликована информация БелТА следующего содержания:

«Мы уже привыкли к тому, что интерес стран Западной Европы к Беларуси постоянно растет. Причем, как считает Президент нашей республики Александр Лукашенко, этот интерес «подогревается» силами и представителями средств массовой информации из оппозиционных главе государства кругов. Об этом белорусский Президент заявил в интервью корреспонденту французского журнала «Пуэн» Жоскару Гюберу, которое он дал 12 ноября.

Это влиятельное и респектабельное общественно-политическое издание отражает взгляды «правого центра» политических сил Франции. «Пуэн» пользуется устойчивой репутацией серьезного аналитического журнала, рассчитанного на политиков и представителей деловых кругов. Поэтому неудивительно, что Жоскара Гюбера интересовали прежде всего внутриполитическая ситуация в нашей республике накануне предстоящего референдума, процесс реформирования ее экономики, отношения Беларуси с Россией. В ходе интервью были также затронуты проблемы, связанные с последствиями аварии на Чернобыльской АЭС».

Кстати, неизвестный автор этой заметки умудрился даже перепутать имя журналиста, назвав его Жоскаром, в то время как корреспондента *Le Point* зовут Ромэн Гюбер. В заголовок статьи, которую г-н Гюбер опубликовал в своем журнале спустя две недели после встречи с Лукашенко, вынесены известные слова белорусского президента о доярке и премьер-министре.

Труднее найти хорошую доярку или рабочего, чем премьер-министра

Высокий человек приветливо улыбается. Глаза заискивающе искрятся, пытаясь расположить к себе собеседника. *«Меня считают диктатором? Тем не менее, моя концепция власти во многом схожа с концепцией генерала де Голля в эпоху экономического кризиса»*. Александр Лукашенко с довольным видом приглаживает усы и поправляет жидкую прическу — формулировка явно удалась. На этот раз ссылка на де Голля должна пройти лучше, чем неожиданное признание, сделанное ошеломленным немецким журналистам: *«Гитлер оставил после себя не только плохие воспоминания в Германии. Он создал мощное государство благодаря сильной президентской власти»*.

«За мной народ. И мне этого достаточно», — любит повторять президент Беларуси, избранный два года назад подавляющим большинством голосов. Через шесть месяцев после прихода к власти он впервые спас страну от «дерьмократов» и «разорения». В этот день депутат оппозиции Сергей Антончик выступил в парламенте с сенсационным разоблачением, обвинив в коррупции окружение Лукашенко. Как говорилось в докладе, несколько миллионов долларов, предназначенных для подъема экономики, реформирования сельского хозяйства и восстановления зараженных земель в чернобыльской зоне, бесследно исчезли из государственной казны. Для Александра Лукашенко, бывшего руководителя совхоза, избранного президентом благодаря ловко проведенной антикоррупционной кампании, этот доклад был тяжелым ударом. Говорят, что на том бурном заседании он плакал... Минутная слабость! Ночью контролируемый государством Дом печати получил приказ не печатать газеты, в которых упоминалось об этом «деле». Это была только прелюдия. Сегодня Лукашенко окончательно надел намордник на местные средства массовой информации. Закрытые радиостанции, избитые журналисты, обреченные на разорение газеты... Немногочисленные оппозиционные издания вынуждены печататься за границей.

Президент не пощадил даже избранных демократическим путем депутатов. Они были лишены депутатской неприкосновенности и теперь подвергаются силовому давлению. Несколько дней назад не раз доказывавший на деле свою верность премьер-министр подал в отставку, подвергнув критике антидемократические действия своего начальника. Ничего страшного: *«Труднее найти хорошую доярку или рабочего, чем премьер-министра»*, — небрежно бросает Лукашенко, всем своим видом давая понять, что совершенно равнодушен к превратностям судьбы.

Непревзойденный актер, влюбленный в политическую психодраму оратор, изъясняющийся на ужасном колхозном наречии, он регулярно объясняется в любви к своему народу: *«Вы самое дорогое, что у меня есть. Помогите спасти нашу прекрасную нацию!»* и не совсем дипломатично отчитывает Запад: *«Мне надоели все эти западные послы, они вмешиваются в то, что их не касается...»*. Это нравится колхозникам, пенсионерам и рабочим, жизненный уровень которых буквально обрушился после распада СССР. Сельским жителям, составляющим большую часть населения Беларуси, импонирует популистский стиль Лукашенко, в котором они видят ученого человека из народа, не принадлежащего к номенклатуре.

Его преднамеренно запутанная экономическая доктрина получила название «рыночного социализма». До сих пор никто не знает, что это такое... *«Это катастрофа... Какие бы ни приводились официальные цифры, кстати, все подтасованные, страна находится на краю пропасти. В Национальном банке почти не осталось резервов. Производство давно умерло. Мы несемся к краху»*, — с трудом сдерживает эмоции профессор экономики Станислав Богданкевич, бывший председатель Национального банка.

Популист Лукашенко опирается на ностальгию по советскому прошлому и великославянский национализм. Его единственная цель — возвратить Беларусь в лоно России. *«Только она может помочь нам реформировать экономику»*, — доверительно сообщает Лукашенко, любящий прихвастнуть своими доверительными отношениями с Борисом Ельциным, чтобы хоть как-то успокоить белорусский народ, ставший заложником одной из самых головокружительных в истории человечества экономических авантюр.

Ромэн ГЮБЕР, *Le Point, 30 ноября 1996г.*
Перевел (с сокращениями) **Владимир АБАНИН**

Ликвидация советской власти

Мало кто из приверженцев Александра Лукашенко отдает себе отчет в том, что в результате так называемого референдума в Беларуси окончательно упразднена советская власть.

Дело не только в том, что по конституции имени Лукашенко Верховный Совет преобразуется в «национальное собрание». Это вопрос формальный. Но отказ граждан от права непосредственно избирать руководителей местных органов власти и получать информацию об источниках финансирования и расходования средств госструктурами всех уровней, зафиксированный в ходе референдума, ставит на советской власти жирный крест. Или, с удовольствием могут констатировать измучившиеся в ожидании этого дня антисоветчики, вбивает в ее могилу осиновый кол.

Здесь следует отметить, что стихийный опыт организации народного самоуправления, осуществленный в ходе первой русской революции, в полном объеме сознательно использовался всего один раз — 27 февраля 1917 года. В этот день по инициативе группы социалистов, состоявшей преимущественно из интеллигентов, был образован Петроградский Совет — орган власти восставшего народа.

Реальность властных полномочий советов заставила большевиков вести борьбу за повышение своего влияния в них и превращение их в инструмент партийной диктатуры. Первое «грехопадение» советов произошло 25 октября того же 1917 года, когда II съезд Советов, провозгласив лозунг «Вся власть Советам!», передал эту власть большевистскому правительству — СНК.

Но и во время гражданской войны (а также некоторое время после нее) советы не везде были большевистскими и даже «бедняцкими», поскольку население избирало в них крепких хозяев («кулаков») и более близких к нуждам народа эсеров, а не большевиков. Советы без коммунистов (а их на огромную страну просто не хватало) в то время были вполне обычным явлением.

Вследствии советы, подобно иным государственным и негосударственным структурам, стали «приводными ремнями партии» и в этом качестве не вызывали ни сомнений, ни эмоций вплоть до конца 80-х годов. К этому времени провалились перестроечные надежды на ускорение и интенсификацию производства, и Горбачев решил несколько ограничить всевластие партийной и хозяйственной бюрократии, в том числе за счет наделения некоторой автономией советов базового и среднего уровня.

На Божий свет вновь извлекли старый лозунг о «всевластии советов», которым было предоставлено право утверждать и контролировать расходование бюджетов, а также назначать и освобождать от должности ключевые фигуры в исполкомах. После августа 1991 года произошла где полная, где частичная их декоммунизация, а деятельность исполкомов была деполитизирована.

Конечно, во всем этом было больше лукавства, чем стремления к подлинной демократии; но даже действуя «со связанными руками», советы демонстрировали определенную независимость от исполнительных структур. Беларусь в этом отношении имела свои особенности. Ее Верховный Совет предпоследнего созыва, в основном номенклатурный и избранный для привычного «сидения» и одобрения центральных инициатив, превратившись в одночасье в почти нормальный парламент, почувствовал себя одиноким и заброшенным. Успокоиться не давала и оппозиция — малочисленная, но чрезвычайно активная и бескомпромиссная.

В конечном итоге лукавство восторжествовало над чистотой помыслов, и в Беларуси, которая дольше всех удерживала статус парламентской (советской) республики, был введен институт президентства. И все бы ничего, но заняв место, предназначенное изначально для другого человека, Лукашенко воспринял ситуацию чересчур буквально. А при таком подходе не нужны ни ширмы, ни политические оппоненты, да и приводные ремни тоже.

Агрессивный антисоветизм президента проявился уже в первые дни его правления и завершился фактическим роспуском советов всех уровней, исключая Верховный. Через год, проведя первый победоносный для себя референдум, Лукашенко фактически сорвал выборы в новый ВС. Затем, что выглядит только как логическое воплощение генетического антисоветизма, и вовсе его разогнал.

И сразу стало понятно, что советская власть была на самом деле политической пустышкой, химерой, во имя которой и от имени которой погибли и были уничтожены миллионы людей. Парадоксально, но сторонники президента, голосуя против советской власти, обвинили в антисоветизме ее, по сути, защитников и сторонников.

Не ведают, что творят? Пожалуй. Но именно поэтому маневр Лукашенко следует занести в анналы антисоветизма как высочайшее его достижение, оказавшееся недоступным для весьма и весьма значительных исторических фигур. И уж не знаю — ликовать по тому поводу или творить молитву во спасение души.

Константин СКУРАТОВИЧ

«Сенсацыя» ў філатэліі

У пятніцу, 6 снежня, на Мінскім паштамце быў ажыятаж — праводзілася спецгашэнне паштовай маркі прэзідэнта Лукашэнкі.

Сама марка з выявай Лукашэнкі каштавала 2.500 рублёў, спецыяльны канверт першага дня з вянком (гербам) — 600 рублёў, а за тое, каб да Аляксандра Рыгоравіча прыціснулі адмысловы штамп «Першы прэзідэнт Рэспублікі Беларусь», трэба было заплаціць яшчэ 1.300 рублёў. Такім чынам, поўны камплект каштаваў 4.400 руб.

Тыраж прэзідэнта Лукашэнкі, надрукаванага ў Беларускім Доме друку, — 150 тысяч экзэмпляраў. У мінулым годзе на асобных марках выйшлі лукашэнкаўскія герб і сцяг накладам у 300 тысяч экзэмпляраў і коштам па 600 рублёў. Але да гэтага часу паштовыя знакі з гэтымі сімваламі не раскупілі. Тыраж персанальнай прэзідэнцкай маркі вырашылі напалавіну знізіць, павялічыўшы, аднак, кошт больш чым у чатыры разы.

Для спецгашэння на паштамт паступіла 6 тысяч марак, у першы дзень прадалі крыху больш за тысячу. Была ўстаноўленая «норма водпуску ў адны рукі»: па 20 канвертаў і па 5 марак (відаць, баяліся, што прэзідэнта на ўсіх не хопіць). У гэты дзень пячатку на Рыгоравіча можна было паставіць па жаданні кліента ў любым месцы (г.зн. неабавязкова на спецканверце). Некаторыя грамадзяне прыклейвалі прэзідэнта на паштоўкі «З Вялікаднем!», «З Новым годам!», «Віншуем!» Нехта прынёс штук дзесяць паштовак з партрэтам прэзідэнта Лукашэнкі, якія выйшлі раней, наклеіў марку — і атрымаліся два Лукашэнкі ў адным месцы. Адзін замежны дыпламат наклеіў марку на нескарыстанае «запрашэнне» ад самога Аляксандра Рыгоравіча на ўрачысты прыём, прысвечаны прыняццю т.зв. новай канстытуцыі. З'явіўся ў чарзе і афрыканец, якому марка вельмі спадабалася і які не раз паўтараў, што яна «надта ж прыгожая». Кіяскёрка, што прадавала і гасіла прэзідэнта Лукашэнку, без асаблівай ахвоты абслугоўвала тых, хто купляў іншыя маркі, але ветліва адказвала ўсім, хто пытаўся, колькі ж каштуе прэзідэнт Лукашэнка.

Філатэлісты ажыўлена абмяркоўвалі падзею. Увогуле, выдаваць паштовыя маркі з партрэтамі жывых дзяржаўных дзеячоў не прынята. Такое права маюць толькі каралеўскія дынасты. Сваёй маркі не выпусціў ніводзін прэзідэнт ЗША — гэта магчыма толькі праз пэўны час пасля смерці. Таму беларуская паштовая марка адразу стала адметнай з'явай у філатэліі. Праўда, на тэрыторыі Беларусі падобны прэцэдэнт ужо быў у 1942 годзе, калі была выпушчаная марка з партрэтам жывога фюрэра *(гл. ілюстрацыю)*.

Прэзідэнта Лукашэнку, надрукаванага на марках яшчэ да рэферэндуму (СВАБОДА пісала пра гэта ў № 66), дасталі з сейфаў напярэдадні пяцігадовага юбілею СНД. Звычайна ж маркі выпускаюць у свет у дзень нараджэння адлюстраванай асобы. Прэзідэнт Лукашэнка, які двойчы схлусіў, што галасаваў супраць Белавежскіх пагадненняў, увасоблены на марцы на фоне сваёй сцяга, які вярнуў з часоў СССР. Дарэчы, твар Аляксандра Рыгоравіча вельмі арганічна ўспрымаецца з чырвона-зялёным палотнішчам.

Прэзідэнт Лукашэнка ў якасці новага знаку паштовай аплаты абсалютна не падыходзіць для карэспандэнцыі ў межах былой савецкай прасторы, якую ён так любіць. Наўрад ці хто стане клеіць замест маркі за 800 рублёў (па Беларусі) або 1.500 (у Расію) марку з Рыгоравічам за 2.500. Разлік, відаць, зроблены на далёкія геаграфічныя прасторы. Праўда, каб паслаць авіяпісьмо ў Заходнюю Эўропу, да Лукашэнкі трэба яшчэ дадаць, напрыклад, рысь за тысячу рублёў.

Дарэчы, прэзідэнт Лукашэнка добра прыліпае да канвертаў.

Алесь ДАШЧЫНСКІ

Зверху: спецыяльны канверт першага дня з маркай «Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка» і штэмпелем спецгашэння.

Справа: марка, выпушчаная паштовым ведамствам фашысцкай Германіі ў 1942 годзе для абарачэння на тэрыторыі Остланд — у Беларусі.

Сталоўка па-амерыканску

Сёння ў Мінску адчыніліся тры амерыканскія рэстараны *McDonald's* (на праспекце Скарыны каля ГУМа, на плошчы Бангалор і на праспекце Дзяржынскага, 96). Беларусь стала сотай краінай, дзе з'явілася фірменная жоўтая літара *М*.

Гісторыя *McDonald's* пачынаецца ў 1948 годзе. Браты-амерыканцы Мак і Дзік МакДональд з горада Сан Бернардзіна вырашылі зарабіць грошы на хуткім абслугоўванні вялікай колькасці кліентаў. Іх заўважыў бізнесмен Рэй Крок, які заключыў кантракт з Макам і Дзікам і ў 1955 годзе заснаваў першы рэстаран у штаце Ілінойс. Цяпер *McDonald's* мае каля 20 тысячаў рэстаранаў па ўсім свеце.

У былым СССР першая такая ўстанова з'явілася ў Маскве, але, нягледзячы на слаўтае хуткае абслугоўванне, у першыя дні абрастала чэргамі.

У любой еўрапейскай краіне *McDonald's* аднолькавы і прапануе ўсё тыя ж біг-макі, гамбургеры, чызбургеры. У Мінску біг-мак будзе таннейшы, чым у Маскве, падвойны гамбургер будзе каштаваць прыблізна 15 тысяч, падвойны чызбургер — 17 тысяч рублёў (што, згадзіцеся, не танна). Папулярная ў гэтых рэстаранах бульба-фры (для гэтай стравы неабходны асобы амерыканскі сорт бульбы выцягнутай формы, які навучыліся вырошчваць у Польшчы), а таксама малочныя кактэйлі, піражкі, кока-кола, спрайт, фанта. Усе гамбургеры і чызбургеры падаюцца свежапрыгатаванымі, і калі астынуць праз 10 хвілін, не дачакаўшыся свайго пакупніка, то трапляюць у адыходы — рэпутацыя важнейшая. У біг-мак немагчыма пакласці мяса меней, чым патрэбна, бо ўвесь працэс прыгатавання механізаваны і шматразова кантралюецца.

На праспекце Скарыны ў Мінску *McDonald's* разлічаны на 280 пасадачных месцаў. Раней тут была звычайная цьмяная саўдэпаўская забягалаўка. За кароткі тэрмін яе ператварылі ў светлую, маляўнічую ўстанову, прабіўшы сцяну для парадната ўваходу з прыступкамі. Але неабавязкова заходзіць у рэстаран, заказ можна атрымаць за лічаныя хвіліны, застаўшыся ў аўтамабілі.

McDonald's асабліва папулярны ў дзяцей і моладзі. Кліенты з тоўстым кашальком аддаюць перавагу рэстаранам, дзе гатуюць крыху павольней. Цікава, што, напрыклад, немцы да гарачых гамбургераў і чызбургераў ставяцца больш чым крытычна. Ад такіх страваў і хуткага харчавання можна лёгка страціць фігуру.

Беларусь шырока расчыняе дзверы перад *McDonald's*. У наступным годзе ў Мінску чакаецца адкрыццё яшчэ чатырох амерыканскіх рэстаранаў.

Мікола ВАЙТОВІЧ

ЗБРОЯ

Арсенал часоў «бакінскай авантуры»?

На тэрыторыі мотастралковага палка 120-й дывізіі, што размяшчаецца ва Уруччы пад Мінскам, знайшлі тайнае схованішча зброі — цэлы арсенал.

Следчыя вайсковай пракуратуры выйшлі на падпольны арсенал зусім выпадкова. Пачалася гісторыя з таго, што пры спробе прадаць баявыя патроны былі арыштаваны сяржант-кантрактнік, які адказваў за ахову вайсковага склада. Праверка дакументаў і пералік боезапасаў, якія знаходзіліся на складзе, нястачы не паказалі, і тады вырашана было правесці татальнае абследаванне. Адно месца на складзе боезапасу падалося следчым падазроным. Калі бетонную падлогу разабралі, убачылі яму, поўную зброі. Тут было больш за дзесяць кулямётаў са стваламі і без, многа ручных гранатаў, мінаў, парахавых зарадаў, шмат скрыняў з патронамі і нават 125-міліметровы боезарад, якіх, па звестках спецыялістаў, увогуле ніколі не было на ўзбраенні ў Беларусі.

Карацей кажучы, замест аднаго рэбусу пільныя следчыя атрымалі адразу некалькі. Па-першае, зараз трэба высветліць, адкуль сяржант скраў свае патроны — ажно 17 тысяч штук! Па-другое — хто заклаў у падполле цэлы арсенал? Арыштаваны кантрактнік, хутчэй за ўсё, сапраўды не мае дачынення да знаходкі, бо служыць у часці толькі другі год, а зброя, як сцвярджаюць эксперты, праляжала ў схованішчы некалькі гадоў. Між тым большасць тых салдат і афіцэраў, якія служылі ў гэтай часці, звольніліся і раз'ехаліся па ўсім былым Саюзе. Не менш цяжкае пытанне, адкуль увогуле ўзяліся гэтыя кулямёты і скрыні з патронамі, якіх, згодна з дакументамі, у палку ніколі не было?

Следчыя маюць некалькі версій. Адна з іх звязаная з тым фактам, што гэтая часць 120-й дывізіі ўдзельнічала ў перабудовачных часы ўдзельнічала ў бакінскіх падзеях 1989 г. Як сведчыць вопыт, з «гарачых кропак» вайскоўцы даволі часта прывозілі няўлічаную зброю, каб дома яе выгадна прадаць. Потым абставіны маглі змяніцца, пачацца праверкі і «небяспечны тавар» маглі «пахаваць». Той гэта выпадак ці нейкі іншы, следства пакуль не ведае. Вайсковая пракуратура працягвае пошукі сведкаў і нават раскопкі на тэрыторыі палка, у якім запасліваых «бакінцаў» магло аказацца шмат.

Алесь ПАЎЛОВІЧ

СПОРТ

Беларусы ў Эстэрсундзе

БІЯТЛОН: НАШЫЯ — З УСІМІ МЕДАЛЯМІ

У Эстэрсундзе (Швецыя) прайшоў другі этап Кубка свету, які прынёс беларускім біятланістам поўны камплект медалёў.

У гонцы на 15 кіламетраў нашая прыма Святлана Парамыгіна з Наваполацка фінішавала з трэцім вынікам, а ў мужчынаў, што спаборнічалі на «дваццатцы», лепшым з беларусаў быў Аляксей Айдараў — 8 месца.

Наступны дзень — субота — стаў святам беларускага біятлону. Бронзавы прызёр чэмпіяната свету мінчанін Вадзім Сашурын у гонцы на 10 км бліскуча адстраляўся на дзвюх агнявых межах, закрыўшы ўсе 10 мішэняў. У выніку менавіта бездамылковая стральба дазволіла яму апярэдзіць нарвежца Фрода Андэрсена на 0,6 секунды і на 6 — яго суайчынніка Оле-Эйнара Б'ёрндалена, якія зрабілі па два промахі і былі вымушаныя прайсці па два штрафныя кругі.

Святлана Парамыгіна зноў была найлепшай, на гэты раз на дыстанцыі 7,5 км. Яна, як і Вадзім, стралялa бездакорна, але прайграла па хуткасці расіянцы Вользе Мельнік 45,6 секунды. Аднак два запар пасп яховыя старты дазволілі Святлане выйсці на другое месца ў агульным заліку Кубка. У яе — 79 ачкоў, на 10 больш — у немкі Петры Беле.

Па суме двух этапаў Сашурын выйшаў на трэцяе месца, маючы 68 ачкоў. Наперадзе Свен Фішэр (Германія) і Павел Мусліміаў (Расія) — па 82.

Аднак трох медалёў беларусам здалося мала. Чацвёрты — бронзавы — яны заваявалі ў мужчынскай эстафеце 4х7,5 км. Гонка складвалася драматычна. На першым этапе ў Айдарава не пайшла стральба, і яму давялося зрабіць штрафных круг. Эстафету Алегу Рыжанкову ён перадаў толькі 14-м. Затое Алег і страляў дакладна, і проста ляцеў па лыжні, абагнаўшы дзевяцярых канкурэнтаў. Алімпійскі чэмпіён Аляксандр Папоў таксама зрабіў сваю справу вельмі добра — стартуючы чацвёртым, на фінішы ён быў ужо другім. На жаль, на выступленні Сашурына, відаць, адбілася стомленасць пасля пераможнай гонкі. У гэты дзень пасля яго стральбы дзве мішэні засталіся некранутыя — за гэта два штрафныя кругі. І ўсё ж трэцяе месца Вадзім не саступіў. А раней яго прайшлі да фінішу біятланісты Германіі і Нарвегіі, якія стралялі без промаху. Калі б не штрафныя кругі — нашыя маглі б і перамагчы. Мабыць, яны гэтага яшчэ дасягнуць.

ФУТБОЛ: ХТО МАЕ РАЦЫЮ?

Дысцыплінарны камітэт *UEFA* дыскваліфікаваў нападаючага «Мілана» і зборнай Ліберыі Джорджа Веа за тое, што пасля матча Лігі чэмпіёнаў «Порту» (Партугалія) — «Мілан» (Італія) ён ударам галавы зламаў нос партугальцу Жоржэ Кошта. Па словах Веа, Кошта абразіў яго расісцкімі выказваннямі і справакаваў на адпаведныя дзеянні.

Партугалец не задаволіўся дыскваліфікацыяй Веа (дарэчы, «Мілан» без свайго лепшага форварда прайграў рашаючы матч групавога турніру нарвежскаму «Русэнборгу» і выбыў з Лігі чэмпіёнаў) і падаў на таго заяву ў паліцыю. Калі там палічаць, што прэтэнзіі Кошты дастатковыя для перадачы справы ў суд, то слугкі Феміды могуць прыгаварыць Веа альбо да выплаты штрафу ў 1 мільён долараў, альбо да турэмнага зняволення тэрмінам на два гады. Бяда ў тым, што ўдар Веа аказаўся «снайперскім», — каб прывесці нос у парадак, спатрэбілася хірургічная дапамога.

Нечакана ў абарону ліберыйца выступіў прэзідэнт міжнароднай федэрацыі футболу Жоао Авеланж, які заявіў, што збіраецца ўручыць Джорджу Веа ў Лісабоне (ізноў у Партугаліі) «Фэйр плэй» — «Прыз справядлівай гульні».

І ЯШЧЭ ПРА АВЕЛАНЖА

Амаль 80-гадовы Жоао Авеланж заявіў аб сваім намеры пакінуць пост прэзідэнта *FIFA*, на якім ён знаходзіцца ужо больш за 20 гадоў. Зробіць гэта састарэлы бразілец пасля фіналу чэмпіяната свету 1998 года.

МІНІ-ФУТБОЛ: І ТУТ БРАЗІЛІЯ

Перамогшы ў паўфінале каманду Расіі — 6:2, а ў фінале — зборную Іспаніі — 4:1, зборная Бразіліі ў трэці раз запар заваявала званне чэмпіёнаў свету. У матчы за трэцяе месца расіяне перайгралі ўкраінцаў — 3:2.

А ў Мінску «Энергетык» (Навалукомль) выйграў Кубак Беларусі ў «Граніта» (Мікашэвічы) — 4:2.

ТЭНІС: ПАЎТАРА МІЛЬЁНА — ДЛЯ БЕКЕРА

Улюбёнец тэнісных публікі знакаміты германскі тэнісіст Барыс Бекер упэўнена стаў пераможцам «Кубка «Вялікага Шлема». У фінальным матчы на корце Мюнхена ён перайграў харвата Горана Іванішавіча — 6:3, 6:4, 6:4 і атрымаў чэк на паўтара мільёна долараў. Харват задаволіўся ўдвая меншай сумай.

ХАКЕЙ: «РАКЕТА» ТАРМОЗІЦЬ...

«Руская ракета» Павел Бурэ аштрафаваны на 1.000 долараў і мусіць прапусціць адзін матч чэмпіянату *NHL* за ўдар клюшкай хакеіста «Бафала Сейбрз» Гэры Гілі і нанясенне яму цяжкай траўмы.

Сямён ПЛОЦ

© СВАБОДА Падпісны індэкс 63887 E-mail: edit@svaboda.minsk.by СВАБОДА ў Internet: http:\\www.gis.minsk.by Спасылка на газету СВАБОДА абавязковая Наклад 46.230
Нумар падпісаны ў друк 09.12.96 (15:00) Надрукавана на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка» (г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) ЛВ № 215 Заказ 2709